

SOZIOLINGUISTIKA

KIKE AMONARRIZ

ZER GARA EUSKALDUNOK ERDALDUNENTZAT?

Duela gutxi, adiskide batekin hitz aspertuan ari nintzela, erdaldunek euskaldunotaz duten imajinaren gaia atera zen mahaira.

Izan ere, azken urteotan euskaldunok mikrokosmo trinko samarra antolatzea lortu dugu: ETB 1, euskaraz ari diren irratiak, aldizkariak, *Egunkaria*.. Geure bizitza nagusiki euskaraz garatzen dugunok, baditugu gure harreman-esparruak, gure musika, gure literatura, gure erreferentzia propioak...

Euskaraz bizitzen ahalegintzen garenok, duela urte gutxi ez bezala, gure ohiko harremanak eta gure «kulturgintza» (har bedi hitza bere zentzurik zabalenean) euskaraz garatzeko aukerak ditugu.

Eraiki dugu esparrua. Lortu dugu gunea osatzea. Kontzientzia eta konfidantza horiek minoria bizi eta hedakorra izatera eramán gaituzte.

Ez da hori ordea gure helburua. Euskal Herria izatera iristea baita gure xedea. Euskal Herriko gizartea euskal herri bilakatzera, alegia.

Eta horretarako ezinbestekoa da gaur egun «euskaldun» bizi ez direnak (euskaldun, ia-euskaldun nahiz erdaldun izan) mobilitatzea, ilusionatzea eta eraikitzen ari garen «bizimodu» honetara erakartzea. «Euskaldungoa, inmigratzea merezi duen lekua izan dadin lortu behar dute euskaldunek» zioen joan den hamarkadan Aracilek.

Susmoa dut ordea, erdaldunek, eta bereziki, erdal kulturgileek neurri handi batean euskaldunotaz dituzten imajinak oso topikoak ote diren eta oraindik ere ez ote garen erabat ezezagunak «beste» mundu horrentzat.

Zer da «Goenkale» Bilbo Handiko erdaldunentzat? Ezagutzen al dute Andu Lertxundiren ekarpena euskalgintzaren gunetik kanpo daudenek? Goi-kargu politikoen artean zenbatek irakurri du Joxe Azurmendi, edo Josean Sagastizabal?

Euskal gune honetatik kanpora bizi direnak erakartzeko estrategiak falta zaizkigu oraindik.

Alde horretatik, oso egokia iruditu zait azken urte hauetan AEK-k matrikulazio-kanpainetan erabili duen mezu nagusia; euskaldunon kultur ekoizpena erakargarri bihurtzea erdaldunei: «*el euskera te descubre Euskal Herria*», «*lo que te estás perdiendo*» eta «*vive Euskal Herria en versión original*».

Bertsolaritzari buruz *Jakin 87* alean argitaratutako dossierrean honako hau aipatzen da:

«Orain arte egindako txostenetan azpimarratu bada bertsolaritzak euskal gizartean duen sustraitzea, erdal kultur agenteen diskurtso honetatik aipatu behar den lehen ondorioa, bertsolaritzaz duten ezagupen-maila eskasa litzateke. (...) talde honetan bildutako zenbait pertsonak ez dutela bertsolari izen bat ere ezagutzen (...) ez dute bertsolaritzak azken urteotan jasan duen bilakaeraren berririk».

Batzuentzat aski izan liteke itoko ez gaituen esparru batean euskaraz bizi gaitezen. Guk ordea gehiago nahi dugu, eta horretarako zer garen, zertan ari garen eta zer eskaini azaldu behar dugu. Nola ordea?...□

EGUNKARI BERRITUA

Periodikua letuz ilustratzen, egunkaria irakurriz ilustratzera pasa ginen.

Markatutako helburuak bete egin zituen *Euskaldunon Egunkaria*-k: kaleratzea nagusia, irautea hurrena.

Biziberritzea eta indartzea lortu du oraingoan. 11.500 aleko ohiko salmenta izatetik 20.000ko salmenta izatera pasa omen zen kaleratutako lehen asteburuan. Bada zerbait. Garenak baino gehiago izan gaitezke beraz.

Euskaldunon Egunkaria kaleratu baino lehen, batzuk ezinezkotzat jotzen zuten hamar milako salmenta gainditzea. Gaur egun, salmenten minimoen gainetik dago kopuru hori.

Eraberritze honek ordea, gure errealtatearen beste aurpegia azalarazi digu: bada hainbat irakurle, orain arte *Euskaldunon Egunkaria* iraunkorki erosi ez duena baina ohiko erosle bihur daitekeena. Horretarako kalitatezko produktua eskaini behar da eta salmenta-sistema modernoak erabili behar dira (marketinga, sustapena, etab.). Oso litekeena izango da bestela bezero horiek galtzea.

Militantzian oinarritu da orain arte euskalgintza. Eta militantzia ezinbestekoa izango baldin bada ere aurrera begira, oso aintzat hartu behar ditugu bestelako balio eta faktore batzuk: kalitatea, erakargarritasuna, komunikazio-estrategiak...

Eraberritze honek gainera, *Euskaldunon Egunkaria*-ren proiektua erabat finkatzeko eta sendotzeko balio izan du. Ez maila periodistiko hutsean bestalde. Aurkezpen-ekitaldira hurbildutako jende kopuruak eta han bildutakoen kolore aniztasunak, argi asko adierazten zuten, bera dela Euskal Herrian dau den proiektu euskaltzale desberdinen artean, ezarpen eta onargarritasun-mailarik altuenak dituenak.□

EL LLIBRE NEGRE DE CATALUNYA

Barcelona ondoko Restop batean ikusi nuen: Josep M. Ainaud de Lasarteren *El llibre negre de Catalunya: de Felip V a l'ABC*.

Harrigarria egin zitzaidan Restop batean gaztelania ez zen beste hizkuntzaren batean libururik aurkitzea. Are gutxiago, hizkuntzarekin zerikusi zuzena zuen libururik topatzea.

Baina gainera katalanez gehien saldutako liburuen zerrenda aurkitzea eta liburu guztien aleak batera ikusteak mesfidantza eragin zidan.

Ez nuen liburua han erosi, herri normal bateko liburudenda normal batean baizik.

Aritzeta, Zornotza edo Zuastiko Restopetan, nik dakidala, ez dago euskarazko libururik salgai. Iruñeko sarreran dagoen Zuastikoan Xuxukumusuko kamisetak eta kitto!.

Hori bai, zin dagizuet Barbastroko Restopeko tabernan ohar batzuk gaztelaniaz, euskaraz, eta katalanez daudela! «*Egia da, egia... porque lo he visto yo!*».

Itzul gaitezen harira. Aipatu liburua, kronika hau irakurtzen duzuen guztioi gomendatzen dizuet. Kataluniaren eta katalanaren aurka historian zehar esandako eta idatzitako hainbat artikululu, lege eta bitxikeria dakartza, eta gehienak gaztelaniaz daudenez, katalanez irakurtzeko zailtasunak dituen euskal irakurleak ere goza dezake liburua.

Egileak, orden kronologikoan agertzen ditu iruzkinak. Zerrenda luzerik ez eskaintzearen, 1994. urtean han-hemenka bildutakoen artean, honako perlak aurki daitezke:

«(...)desde que entras en la región el catalán te agrade por todas partes (...) ¿Cómo el Gobierno español puede estar permitiendo esta tropelía y abuso con el idioma oficial de España?».

«La nueva ley de Normalización del catalán prevé bajo sanción —y si no se paga, cárcel naturalmente— la obligación de usar el catalán laboral».

(TV3ri buruz) «Satanización del resto de los españoles no catalanes convertidos en seres estúpidos y malvados».

«(...)impresionante limpieza étnica 'made in Catalonia'».□

INEM-EK EMATEN DIGU LANA

Nik ez dakit INEMek zenbateraino sortzen duen enplegua, baina garbi dago euskaldunoi behintzat lana ematen digula.

Fredi Martini entretenimendu sobera ezarri dio.

Eta kasu honetan larriena ez da dokumentazioa euskaraz bidal diezaioten eskatzeagatik langabezi-sariaren bidalketa eten izana, prozesua zein izan zen adierazi eta gero, INEMek

egindakoa ongi egina zegoela defendatzeko epaiketean eskuhartzea onartzea baizik.

Izan ere, jokabide honekin, INEMek hizkuntz normalizazio-prozesuaren aplikazio-esparrutik kanpo dagoela frogatu nahi baitu.

Horiek adierazi eta gero, jar gaitezen ispiluaren aurrean:

Estatutua onartu eta 16 urte pasa ondoren, nola liteke oraindik ere, INEMeko arduradunek puntu hau garbi ez izatea?

Egoera hori izanik, nola liteke hau izatea arazoa sortzen duen lehen kasua?

Egunkaria zabaldu dut:

«Bilbao metro» slogana irakurri dut, metroaren aurkezpen-ekitaldiari zegokion argazkian.

Albiste modura azaldu dute Legebiltzarrean Landa eta Atutxaren arteko eztabaida garratza euskara hutsez garatu izana.

Otanori errespetu falta iruditu zaio euskal medio bateko kazetari batek galdera euskaraz zuzendu izana.

Arraioa! □

BILBON AL GARA?

Gabriel Aresti Euskaltegiak eta honen babespean sortutako Zenbat Gara kultur-elkarteak, gutxitan bezalako sorpresa oparitu digute ikasturte berriaren hasierarekin: ehun lanpostu eta kafe-antzoki proiektua.

Nik ez dakit Bilbok Euskal Herriko hiriburu izan behar duen ala ez, baina euskal kulturgintzan gaur egun duen pisua baino handiagoa egokitzen zaiola, ez dut zalantzan jartzen.

Kafe-antzokia oso gune egokia izan daiteke Bilbon euskalduntze-prozesuari bultzada berria eta indartsua eskaintzeko.

Ea lortzen duten Bilboko kaferik goxoena bertan eskaintzea! □